

ударів засобів повітряного нападу та ураження військ і об'єктів противника.

Література

1. Повітряні Сили Збройних Сил України. URL: <https://www.mil.gov.ua/ministry/sklad-zbrojnih-sil-ukraini/povitryani-sili/>

2. Морфінов С. F-16: що це за літак і як він може допомогти ЗСУ. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cz5km16zyyno>.

3. «Привид Києва»: пілот MiG-29 за 30 годин здобув 6 повітряних перемог над окупантом. URL: <https://www.5.ua/ukrayina/pryvud-kyieva-pilot-mih-29-za-30-hodyn-zdobuv-6-povitrianykh-peremoh-nad-okupantom-269346.html>.

УДК 341.229(043.2)

Кабанець Є.М., здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Олещенко В.Ю., к.н.держ. упр.

РОЗВИТОК КОСМІЧНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ

Появі нормативно-правових засад космічної діяльності в Україні передував саме розвиток науково-правової думки про неї. Найширшому дослідженню сприяє аналіз та дослідження космічної діяльності. Понад півстоліття тому людство почало проводити діяльність із дослідження космічного простору. На початку космічної ери були спроби розповсюдити дію норм повітряного права на космічну діяльність, оскільки відносини, що виникають внаслідок використання повітряного і космічного просторів, були дещо спорідненими. Проте регулювати космічні відносини за допомогою норм повітряного права, що вже сформувалися на той момент, було неможливо, оскільки вони мали суттєві відмінності від повітряних.

На нашу думку у розвитку космічного права можна виділити два основні етапи. Перший пов'язаний із початком «космічної ери»: можливістю практичного здійснення космічної діяльності та прийняттям відповідним міжнародних актів (Декларації принципів, Договору з космосу). Другий етап розпочався у 80–90 роки. Він пов'язаний з процесами комерціалізації космічної діяльності. За цих умов у держав виникла об'єктивна необхідність у врегулюванні космічної діяльності приватного сектору, визначенні їх прав і обов'язків, взаємовідносин із державою тощо. У зв'язку з цим у багатьох державах було прийнято відповідні закони.

Відповідно до вищезазначено, процес розвитку космічного права в контексті формування та розвитку законодавства, можна поділити на такі складові: доктринальний та звичаєвий. Перший – доктринальний, зумовлений науковою діяльністю, яка сформувала теоретичний стрижень принципів, поглядів, уявлень про майбутнє нормативно-правове регулювання нової галузі людської діяльності. Другий – звичаєвий, безпосередньо пов'язаний з геополітичним становищем держав середини ХХ століття, коли пріоритетним була гонка озброєнь міжконтинентальними балістичними ракетами [4].

Особливість космічного права обумовлюється специфікою сфери його дії. Відповідно до положень Договору про принципи діяльності держав з дослідження і використання космічного простору, включаючи Місяць і інші небесні тіла, існує заборона для країн щодо самостійного прийняття правових норм щодо космічного простору [1]. Місяць і інші небесні тіла є надбанням людства, заборонено будь-яке їх національне привласнення або приватне використання. Тобто, сфера космічного простору є питанням міжнародного формату і, відповідно, всі законодавчі акти у сфері космічного права – це акти міжнародного характеру. Космічний простір входить до сфери дії міжнародного космічного права, яке складається з низки принципів та міжнародно-правових норм щодо використання та дослідження суб'єктами міжнародного права і встановлює на цій території особливий правовий режим [5].

Нормативно-правова база на основі якої здійснюється космічна діяльність в Україні це міжнародноправові документи та внутрішньодержавні нормативно-правові акти. Перші (міжнародно-правові документи) можна поділити на багатосторонні і двосторонні міжнародні договори та договори України з міжнародними організаціями. Другі можна поділити на Закони України (почали діяти з 1996 року), Укази Президента України (перший був опублікований у 1992 році) та Постанови Кабінету Міністрів України [4].

Основним нормативно-правовим актом України щодо визначення діяльності нашої держави у космічному просторі є Закон України «Про космічну діяльність», який містить завдання країни стосовно використання космічного простору [2]: сприяння соціально-економічному та науковому прогресу держави, зростанню добробуту громадян; участь у розв'язанні загальних проблем людства; розвиток космічної науки і техніки, космічних послуг та технологій, які обумовлюють стабільний розвиток національної економіки; створення потужного експортного потенціалу космічної галузі; забезпечення доступу в космос, здійснення наукових

досліджень Землі та космічного простору; створення та підтримка космічними засобами сучасного інформаційного простору держави; забезпечення довгострокових інтересів держави у сфері національної безпеки та обороноздатності; сприяння вдосконаленню освіти; участь у контролі за виконанням угод, учасницею яких є Україна, що стосуються міжнародної безпеки.

Закон України «Про державну підтримку космічної діяльності» визначає засади державної підтримки космічної діяльності в Україні. В положеннях Закону зазначається, що кошти на фінансування космічної діяльності окремо виділяють у Державному бюджеті України. Метою державної підтримки, відповідно до ст. 3 Закону «Про державну підтримку космічної діяльності», є: збереження і подальший розвиток науково-технічного, технологічного та виробничого потенціалу космічної галузі як одного з факторів національної безпеки; підвищення експортного потенціалу космічної галузі та конкурентоспроможності розробок (виробів) вітчизняних суб'єктів космічної діяльності; створення економічних умов і надання гарантій для залучення інвестицій (у тому числі іноземних) у розвиток космічної галузі [3].

Деякі окремі напрямки розвитку в космічній галузі України названі в загальнодержавних програмах. Так, на сьогодні винесено Постанову Верховної Ради України «Про прийняття за основу проекту Закону України про затвердження Загальнодержавної цільової науково-технічної космічної програми на 2021-2025 роки». Також, Україна, в рамках Угоди про співпрацю з країнами ЄС, є учасником Рамкової програми ЄС з досліджень та інновацій, метою якої є сприяння обміну досвідом щодо політики у галузі космосу, промислової реструктуризації та комерціалізації космічних технологій; отриманню інформації стосовно космічних програм, створенню і реалізації спільних проектів.

Україна є активним учасником в освоєнні космічного простору. Проте, низка перешкод значно уповільнює можливий розвиток усіх сфер, в тому числі і правової діяльності. Зокрема, до таких перешкод маємо віднести: низький рівень державного фінансування космічної науки, нестабільна економічна та політична ситуація, пріоритет інших сфер суспільного життя над космічною сферою, низьке фінансування та іноземних інвестицій у сферу технічних розробок тощо. На нашу думку, саме усунення цих факторів надасть змогу до активнішого розвитку космічної галузі і, відповідно, розвитку космічного права в Україні.

Література

1. Договір про принципи діяльності держав з дослідження і використання космічного простору, включаючи Місяць і інші небесні тіла: міжнародний документ від 27 січ. 1967 р. № 995_480. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_480#Text.

2. Про космічну діяльність: Закон України від 01 січ. 2022 р. № 502/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/502/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

3. Про державну підтримку космічної діяльності: Закон України від 07 лют. 2019 р. № 1559-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1559-14#Text>.

4. Андрушко І.П., Бєглий О.В., Малишева Н.Р. та ін. Космічне право України: збірник національних і міжнародних правових актів. Київ: Юрінком Інтер, 2001.

5. Окладна М.Г., Корчевська А.Р. Проблема розвитку космічного права в Україні: історія і сучасність. *Право та інноваційне суспільство*: електрон. наук. вид. 2021. № 1 (16). URL: <http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2021/06/Okladnaya-Korchevskaya16.pdf>.

УДК 34:629.78 (043.2)

Калюжна М.О., здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Боровець В.А., здобувач фахової передвищої освіти, Рівненський фаховий коледж інформаційних технологій, м. Рівне, Україна
Науковий керівник: Головка С.Г., к.і.н., доцент

МІСЯЧНА ТРАСА КОНДРАТЮКА-ШАРГЕЯ

Юрій Кондратюк (Олександр Шаргей) – геніальний український інженер, автор теорії міжпланетних польотів, розробник космічного злітно-посадкового модуля астронавтів, який американські вчені використовували 1969 року під час експедиції на поверхню Місяця [1].

Космічний блокнот винахідника містить його докази та пояснення загальної теорії міжпланетних місій. Молодий вчений, не знаючи теорії космосу, дійшов висновку, що літак має бути реактивним. Кондратюк-Шаргей надав план освоєння міжпланетного простору, розробив концепцію ширяючих багатоступеневих ракет, накреслив конструкцію ракети-носія з аеродинамічним гальмуванням, створив скафандр, який використовується в космонавтиці, пояснив необхідність будівництва